

Jur HRONEC – nestor matematiky na Slovensku

Výrazná postava

Raz sa ma učiteľ opýtal, čím chcem byť. Priznal som sa, že by som chcel byť lekárom. Vysmial sa mi, že vraj budem na dedine ošipané zabíjať a pítvať, a nie ľudí liečiť... Keď som chodil do šiestej triedy, otec ochorel na zápal pľúc, na čo aj zomrel. Ešte predtým uvažoval o tom, že ma dá vyučiť za kožušníka a krajčírca. Túto prácu by som bol vykonával v zime a v lete som mal byť murárom... Na smrteľnej posteli, pod vplyvom učiteľa a farára si to otec rozmyslel a jeho poslednou vôľou bolo, aby ma matka a starší bratia dali na štúdiá... Z dedinskej siroty sa stal uznávaným pedagógom, univerzitným profesorom.

K významným osobnostiam na poli matematickej kultúry na Slovensku nesporne patrí Juraj Hronec (17. 5. 1881 – 1. 12. 1959), známy vysokoškolský profesor matematiky. Prispel k vybudovaniu viacerých vysokých škôl (SVŠT, Prírodovedeckej fakulty UK, Vysokej školy obchodnej a Pedagogickej fakulty), položil základy matematickej tvorby a vyučovania matematiky na Slovensku. Jeho vedeckou oblasťou boli diferenciálne rovnice. Napísal 24 samostatných vedeckých prác s touto problematikou. Bol autorom prvých vysokoškolských učebníc vyššej matematiky napísaných po slovensky [*Lineárne diferenciálne rovnice obyčajné* (Praha, 1938), *Diferenciálny a integrálny počet I, II* (Martin 1941, 1946) *Diferenciálne rovnice I, II* (Bratislava 1956, 1958)]. Napísal aj dve knihy z pedagogiky [*Vyučovanie a vyučovacia osobnosť* (1923), *Učiteľova osobnosť* (1926)] a 15 časopiseckých článkov o pedagogike i organizácii školstva.

Životné osudy

V gemerskej dedinke Gočovo, neďaleko Rožňavy, sa 17. mája 1881, v rodine chudobného maloroľníka narodil ako tretí syn Jur Hronec. Začal sa učiť za kožušníka, ale otcova smrť prerušila učňovské roky. Bolo treba pomôcť na poli. Telesne slabší chlapec sa však nehodil na ťažkú fyzickú prácu, a pretože mal záujem o štúdium, zapísal sa na gymnázium v Rožňave. Vynikal najmä v matematike a latinčine, takže mohol dávať aj kondície, čím sa vyriešil aj jeho finančný problém. Po maturite odišiel ďalej študovať matematiku a fyziku do Kluže (1902). Po skončení vysokoškolských štúdií nastúpil (1906) na kežmarské lýceum, kde (s prestávkami kvôli ďalšiemu štúdiu) pôsobil až do februára 1922. Na univerzite v Kluži absolvoval (1907) písomnú skúšku z pedagogiky na tému *Matematika ako prostriedok výchovy charakteru*. Túžba po ďalšom matematickom vzdelaní ho postupne priviedla na študijné pobyty do Göttingenu, Berlína, Giessenu i Paríža. V Giessenne nielen zložil doktorát (1912), ale bol aj odborne ovplyvnený trnavským rodákom profesorom Ľudovítom Schlesingerom, s ktorým sa spoznal už v Kluži. Hronec dosiahol na Karlovej univerzite v Prahe (1923) spôsobilosť vyučovať na vysokých školách. Po slovensky prednášal na Jiráskovom gymnáziu i pražskej univerzite. Ako profesor Vysokej školy technickej v Brne nastúpil r. 1925 a zotrval tam až do r. 1938. V roku 1935 vehementne a presvedčivo vystúpil na oslavách 300. výročia založenia Trnavskej univerzity s požiadavkou zriadiť na Slovensku technickú vysokú školu. Od šk. roku 1938/39 bol prvým rektorom novozriadenej Vysokej školy technickej M.R. Štefánika v Košiciach, ktorá sa postupne zmenila (1939) na Slovenskú vysokú školu technickú so sídlom v Bratislave. Profesor Hronec tu prednášal do roku 1950. Na katedre matematiky Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského pôsobil až do svojej smrti 1.12.1959. Pochovaný je v Gočove.

Osobnosť učiteľa

Profesor Hronec bol vždy presvedčený o tom, že len učitelia charakterní a pevní si príkladným životom a premysleným vystupovaním získajú vážnosť a úctu. Neustále si uvedomoval nenahraditeľnú dôležitosť učiteľovej osobnosti pri ľudskej i odbornej orientácii študentov. Dôstojnosť vyučovania prehlboval súladom citu i rozumu, vytváraním vonkajšej nevyhnutnosti a vnútornej náklonnosti k štúdiu. Chcel charakterom rozvíjať charakter, duchom oživovať ducha. Spoznal, že pri každom vyučovaní má ísť výchova pred učením. Podporoval trpezlivú a vytrvalú povahu, nestranné mravné názory, zušľacht'ovanie rozumu i citu. Hronec skúmal vlastnosti, ktoré má mať kvalitné a úspešné vyučovanie. Hľadal pedagogické pravidlá ako prírodovedecké zákony, metódami podobnými matematickým úsudkom. Spoznal, že *kde niet zdravého zrna, tam niet dobrého klasu*. Vedel, že v škole sa má podnecovať a rozvíjať študentský záujem. V školskom prostredí sa žiak nielen vyučuje, ale aj učiteľ sa ďalej učí. *Veľakrát som sa presvedčil, že len solídna práca a nadobudnuté vedomosti, ktoré sa nedajú vziať, môžu človeka živiť až do smrti. Len poctivosť, pracovitosť, solídnosť a vedomosti môžu človeka urobiť blaženým a šťastným*. Uznával, že presvedčivý kantor vždy získa nadšených žiakov.

Hronec presvedčoval svojou učiteľskou osobnosťou o tom, že z prostredia našich škôl zostane živou len tá predstava, ktorú sme pochopili, precítili, prežili, zapojili do vnútorných myšlienkových súvislostí. Odhalil hlboký vzťah medzi vyučovaním matematiky a pedagogikou. Zvýraznil zásadný podiel osobnosti učiteľa matematiky, jeho spravodlivosti, uznanlivosti, šľachetnosti, činnej energie, silnej vôle, presnosti i svedomitosti v procese štúdia matematiky. Hlásal i žil matematiku ako prostriedok výchovy charakteru.

Zodpovedná ľudskosť

Naznačme si pedagogický odkaz, ktorý nám zanechal profesor Jur Hronec:

- ***Byť učiteľom, byť formujúcim činiteľom ľudského ducha je veľmi krásne a vznešené poslanie.***
- *Hľadať spôsob vyučovania znamená hľadať dobrých učiteľov, a tak aj vnútorná reforma závisí najmä na osobnosti učiteľa.*
- *Ak chce učiteľ, aby jeho vyučovanie bolo čím úspešnejšie, musí poznať individuálne osobitosti žiakov a musí sa usilovať len tie vlastnosti učiva nechať pôsobiť, ktorým zodpovedajúce zmyslové schopnosti žiakov sa už dost' vyvinuli, sú už dost' intenzívne, aby pôsobenie vnímali a spracovali.*
- *Vyučujúci môže oduševnenie u žiakov nižších tried povzbudiť vl'údnosťou, úprimnosťou a taktnosťou, u žiakov vyšších tried zasa vedomosťami, skúsenosťou, vzdelanosťou, zvlášť vynikajúcim charakterom. Učiteľ s týmito vlastnosťami imponuje žiakom, žiaci cítia, že učiteľ s nimi žije, a oni sa mu odplácajú usilovným učením, čo však znova povzbudzuje učiteľa k práci a tak oduševnenie sa stane nevyčerpatelným prameňom učiteľovej sily.*
 - *Dobry učiteľ je vždy živou bytosťou, ktorá sa úplne oddá práci, výchove a vyučovaniu, ktorá nehľadí na vlastný záujem, ale pred očami má len objekt vyučovania: tento ju zaujíma a oduševňuje.*
- *Treba napísať dobré učebnice a treba určiť dobrý spôsob vyučovania. Dobré účinkovanie učebnice závisí predovšetkým na dobrom učiteľovi a len potom na autorovi učebnice.*
- *Každý profesor môže toľko vložiť do jednotlivých predpisov, koľko sám chce a bude vkladat', lebo učiteľa budú posudzovať podľa toho, koľko vedia jeho žiaci.*
 - *Vedomosti sa dajú dosiahnuť po prvé veľkými požiadavkami učiteľovými, ktoré sú spojené s jeho prísnosťou, po druhé dobrým spôsobom vyučovania.*
- *V každom žiakovi, v každom človeku má byť vychovávaná osobnosť ľudská, humanitná,*

t. j. taká, ktorá svoju silu, svoju energiu podľa možnosti čo najekonomickejšie venuje prospechu a dobru celého národa, celého ľudstva. Toto má byť konečný a veľkolepý cieľ každého vyučovania.

- Za učiteľa treba pripustiť len mladíka ideálne zmýšľajúceho, ktorý pozná ťažkú úlohu pedagóga, kto má srdce vrelo spolucítiace s mládežou, kto sa činne a energicky chce chytiť do vyučovania a kto subjektívne pôsobí na city mládeže.

• Keby som si mal znova voliť povolanie, chcel by som byť len profesorom matematiky. Je to veda, ktorej zásady platili včera, platia dnes a budú platiť aj zajtra.

U nás doma

My Slováci sme malý národ, a preto aj naši mladí matematici nemajú také možnosti rozvoja, ako majú príslušníci veľkých národov Túto nevýhodu možno vyvážiť jedine zvýšeným úsilím pri sebazdokonaľovaní, vlastnom štúdiu a zabezpečovaní všestranného rastu. Profesor Hronec, šľachetný a múdry človek, sa vždy hlásil k svojmu ľudu. Chcel na základe exaktného vedeckého modelu formovať človeka, učiteľov i matematikov. Mladým ľuďom, študentom odkázal: *Verte mi, milí priatelia, niet nič krajšieho, vznešenejšieho, ako práca.*

Práca vám vyplní váš život, bez nej je život prázdny, obsah života trvanlivo nevyplní nijaká zábava. V práci nájdete vždy útechu a zabudnutie po neúspechoch, bojoch a sklamaniach. V práci hľadajte útočisko a potom vám bude vždy dobre. Pracujte, tvorte, pritom vždy dúfajte a buďte šťastní!

Vyučovanie školskej matematiky je vždy aj prístupom k ideálom.

K tým matematickým, ale aj hlboko ľudským. V každej dobe platia pre nevďačné učiteľské povolanie aj slová od J. Hronca:

My učitelia sme povinní vždy a za všetkých okolností usilovať sa urobiť, viac, než sa od nás očakáva. Len tak zabezpečíme, že sa staneme

nasledovaniashodnými vzormi pre našu mládež. Hlbokou motivačnou zásadou pre učiteľov matematiky je Hroncov apel: Prvou a najhlavnejšou povinnosťou každého vyučujúceho je získať žiaka pre prácu pri vnímaní pojmov a predstáv, priviesť ho k tomu, aby sa aj on pričínil, aby pracoval a učil sa.

Matematická kultúra je aj pre radosť ducha.

(Dušan Jedinák)

